

26-09-2024

UKA 2023/7
Jens Napâtôk', Naleraq

2024-mut aningaasanut Inatsisissartut siunnersuut.

(Aningaasaqarnermut, Naligiisitaanermullu Naalakkersuisoq)

Naalakkersuisut 2024-mut Inatsisartut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutaannut Naleraq sinnerlugu imatut oqaaseqaateqassaagut.

Inatsisartut aningaasanut inatsisissaattut siunnersuut maannakkut Naalakkersuisooqatigiinnit saqqummiunneqartoq neriuuteqarfigisimagaluarparput alloriarnermik taamatullu allannguinermik nutaaliarnermik taamatullu inuiaqatigiit atugarissaarnerulernissaanik imaqarumaartoq, kisiannili maannakkut Aningaasanut inatsisissami saqqummiussani aaqqiissutissat sulisissuisimanerpassuit siunnerfiuniakkallu aningaasalersorneqarsimangitsut siunnerfioqqipput.

2024-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi Ingerlatsinermi Sanaartornermilu 91 mio. kr.-nik sinneqartooruteqartussanngorlugu Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut saqqummiunneqarpoq.

Piffissami 2024-mit 2027-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi Ingerlatsinermi Sanaartornermilu 708 mio. kr.-nik sinneqartoorutigineqartussaqaq siunnersuummi saqqummiunneqarluni.

Taamatullu missingersuutit inissisimaneranut malittarisassat 2024-mut siunnersuutit saqqummiunneqartumi Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutaat ukiut sisamat tulliuttuni annerpaamik 2 procentimik qaffariassasut saqqummiunneqarpoq. Tamatumalu saniatigut oqaatigineqarluni ukiuni ataasiakkaani aningaasartuutit annertunerpaamik 1 procentimik qilaalerlugit qaffariarsinnaassasut, tamannalu aallaaveqarluni pisortat aningaasartuutaat killilersimaarniarlugit malittarisassani siunertaalluni.

Ukiorpassuarni aningaasap naleerukkiartornera qiviaraanni maannakkut qaffasinnerpaaffissaa aningaasaqarnermut siunnersuisoqatigiit nalunaaruteqarnermini nalilerpaat, tassalu ukioq manna aningaasat naleerukkiartornerat 3,5%-iunissaa naatsorsuutigaat taamatullu aappaagumut sulii qaffasinnerulluni 2024-imi 5 procentit sinnerlugit qaffanissaat naatsorsuutigineqartoq nalilersimavaat.

Aningaasat naleerukkiartornerat inuit pisissutigisinnaasaat naleerukkiartornissaa annertuujuvoq nunap inui inuuniapiloortut qiviaraanni, taamaammallu pissakinnerusunut aaqquissuussinissaq aatsaat taama nukinginnartigaaq, tassa nerisassat, assartukkat, ineqarnermut akiliutip, kiassarnermi innaallagiallu akiisa agguaqatigiissillugu qaffariarnerat annertuujuussasoq takussaavoq. Akit qaffarinissaat saqqummiunneqartoq imaannaanngitsuvoq, tassami isertitat aningaasat atorsinnaasat inuiaqatigiinni nalikinnerulertussaapput nunap inuisa aningaasartuutaat qaffariartussaasup qaavatigut maannakkut aningasanut inatsimmi ersersinniarneqarmat aningaasarsiat allallu aningaasartuutaasut sipaarfiussasut.

Tamatuma saniatigut ernianut aningaasartuutit annertunerulernerat, taamatullu aningaasat naleerukkiartornerat qiviaraanni inuiaqatigiinnut tikkuussineq imaannaanngitsuvoq.

Taamatullu aalisakkat avammut tunisartakkatta annertuseriarnerat annertugaluartoq aalisartut allallu malugivallaanngilaat Nunatsinni siuariartorneq appariartortoq aningaasaqarnermut siunnersuisoqatigiit oqaatigaat allaat siulittuutigaat 2023-mi 2 procentiniit 2024-imi 1 procenti ataatilaarlugu appassasoq siulittuutigaat.

Siuariartorunnaarnerup suliffeqarneq eqqornerussagaa oqaatigineqarpoq. Aningaasqarnermullu Siunnersuisooqatigiit ilanngullugu aarlerisaaripput ilaatigut pisortat aningaasartuutaasa qaffanneqarnissaat pillugit.

Tamannalu ilaatigut Naalakkersuisut Inatsisartut aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi aningaasartuutitsigut qaffariaateqarnissap killilernissaanut pingaarnersiueqqissaarnissatsinnik kinguneqartoq oqaqqissaarutigineqarpoq.

Taamatut siunnerfeqarneq nunap inuinit inuuniapilooreersunut akisussaqaq imaannaanngissaqaq suut tamaasa sulii akitsooqqissasut siulittuutigineqarpoq ila imaannaanngisaqaq. Toqqissisimaneq patajaassuseq qulequtiullugu siunnerfiit siulittuutigineqartullu saqqummiussat imaannaanngisaqaq.

Naalackersuisooqatigiit oqarluartaarutigaaq toqqissisimaneq patajaassuserlu aningaasaqarnikkullu naalackersuisullu nikerarnerujussuannik sullarlunneq annertoq ingerlanneqartoq qiviaraanni qulequttat soorluuna kisitsisit oqaluttuarnerannut naapertuuppallaanngitsut imaluunniit Aningaasaqarnermut Naalackersuisoq nassuiaassutissaqarnerluni toqqammavilersuutaasut saqqummiunneqartut allatut paasineqassasut. Aningaasaqarnerpummi patajaatsumik inissisimanngitsoq siulittuutigineqarpoq aammalu toqqissimanarani sunniutissai eqqarsaatigalugit.

Naalackersuisup oqaaseqarnermini ilanngullugu oqaatigaa siunnersuummi pisortat suliniutaat pingaarnert pingasut toqqarneqarsimasut tassalu meeqqat inuusuttullu, peqqinnissaqarfik utoqqaallu atugaat.

Sooruna sanaartornerup siaarneqarnerusussap ingerlaqqinnissaa toqqaataaffiginikuusarput siunnersuullugu aallartitseqataaffiginikuusarput maanna suliniutinut pingaarnertut ilaajunnaaqittut aammami inuusuttunut inissiat sanaartornissaat siunnersuullugu Siumut Aningaasanut Inatsisissamut isumaqatigiisummut peqataannilaq, naak siunnersuullutik aningaasalersornissaat pingaarnersiuerni peqataanitsinniit inissiorukkat ilaatigut siumumik siulittaasunnorniuerni neqitsiullugit qineqqusaarutaallutik inissisimagaluartut. Alloriarnerullu aappaanik taaneqarluni siorna aningaasanut isumaqatigiisummi peqataaffigisatsinni nanginneqaraluartut.

Aningaasaqarnermut Naalackersuisuulersoq aperisariaqarpoq naak taakku qineqqusaarutaasut sineriammut sanaartukkanik siammaanissamik oqaatsit kusanaqisut? Suliap nanginneranimi taak-kartukkatta ilaginikuuat inuusuttunut inissiat saniatigut ilaqutariinnut inissialiortoqassasoq taamatullu utoqqarnut naleqquttunik inissialiortoqassasoq.

Aningaasaqarnermut Naalackersuisuusoq aamma eqqaamaqaarput illuatungiliuttuulluni oqaqqis-saarluni nipiliorluni kamaliullugu kapitalafkast allallu allaffissornikkut ingelatsinerit allallu inimit akiliutaasartunut akitsorsaataasartut atorunnaassasut, taakku aamma pingaarnersiuerni atorun-naaqippat imaluunniit ineqarnermut sivikeqisumik Naalackersuisuullatsiarnermi pilersaarute-qaraluarnarluni, maannakkummi pingaarnersiuerni aningaasanut inatsimmut ilaangimmata.

Maannakkumut ineqarnikkut suut suliarineqarpat Siumut naalackersuisooqataalermalli suliat inger-lareersut ingerlaqqittullu saniatigut – nul soqannilaq kiinaangusarnannginnerluni aningaasamut

inatsimmut taamanikkut atsioqataaffiginngisamik pingaarnersiulluni siunenrfillutillu aningaasali-iffigineqartut naalackersuisuulluni suliakkiussat anguneri piinnarlugit nammineq suliatut nittarsaallugit saqqummiutissallugit? Aperiinnarpunga.

Taamatullu nammineq illuliassat pillugit Naleqqamiit 2018-iminngaaniit aallaqqaammut Siumut Naalackersuisuutitaqarallarmat pissaarnermi aquut tigummigallarmagu qaqqinnarsarileratigit tapersersorneqarnata inisssimasariarluta Inuit Ataqtigiit Atassullu suleqatigiilluta kiisami inissillugit siunnerfiuneri saqqummiunneqarnaveermata Inatsisartut aaliangiiffigissassaattut Naleqqamiit siunnersuuteqarneq taperserneqarmat siunenrfiusut maanna aamma nammieng suliatut siulittaasunngorniunnermi saqqummiuttaarneqartut tusaavagut. Aaliangiiffigineqarneraniit sivitsorsarneqarput kinguarsarneqarlutillu aatsaat noqqaasaarnikkut qujanartumik maannakkut siuartinneqarput upernaamut inatsisitassaa qaqilerniarneqartoq siuartinneqarniarluni inissisimavoq.

Tupaallaatigisatsinnik illorput 2100 saqqummiunneqaraluarpoq naleqqussarlugu 2300-mik taallugu kisimi pilersaarusiorneqassasoq taakkungooq piumaneqarnerummata, uagullu atuisunut tusarni-aasaarnitsinni apersuisaarnitsinni takutinneqarpoq illorput 2000 ilanngullugu toqqagassaasariaqartoq taassumalu ullutsinnut naleqqussarlugu ilanngullugu toqqagasaanissaa qaqilertaarparput maannakkullu paasivarput aamma tusaaneqarsimalluta.

Anguniagaqarfiginerani maannakkut Naalackersuisut aningaasamut inatsisissamut siunnersuummi pingaarnersiullutik qulequttat pingasut toqqarsimasaasa iluaniingilaq aningaasalersorneqarnisaa, taamaammallu aamma qaqilertaarparput aningaasaliissutit aappaagumut taakkununnga aamma qulakkeertariaqartut sanaqateqarluni illuliortarnermut aningaasaliissutit amigarujussuarmata, taamaammallu nerioqaagut oqaasiinnaanngitsumik neriorsuutaasaartut allaat nammieq siunner-suutituut qaqilerisaartut aamma aningaasartaqarnisaat qulakkeeqataaffigissaagaat uagutsinnut Naleqqamiit pingaarnerrunngilaq kiap angunera pingaarnersaat uagutsinnut Naleqqamut tassaavoq aningaasiiliiffiginerat ilanngullugit qulakkeernissaat taamaammat neriuppugut Aningaasanut inatsimmut isumaqtigiinniarnermi tamatuma pimoorunneqarluni aningaasartalernissaat qulakkeerneqassasoq tamatumalu angunissaanut Naleqqamiit pimoorussilluta peqataajumaarpugut.

Sanaartornermi atortut akisoorujussuannngortarlutik inittaarneri ingammik qisuit akitsortaarujussuarneri malinnaavigaagut, taamaammat piffissanngorsorinarpoq nunatta nammineq pisuussutaanik

atuinerup annertusarnissaanut soorlu Siku Block atorlugu illuliortarnerit qammaanermilu ilinniar-titsinerit annertusarnissaanut aningaasaliisariaqarnerput Naleqqamiit pingaartillutigu aamma isumqatigiinniutinut ilanngunneqarnissaa ilisimaititsissutigarpur neriuutigeqaarpullu partiit allat tassani aamma peqatigiumaaraatigut.

Inuit toqqissisimasut pilersissagutsigit ineqarnikkut pitsaasumik aqqissuussinissarpur pingaarute-qartorujussuuvoq, taamaammallu Naleqqamiit eqqarsaatigilluakkamik aamma tamanna pillugu peri-arfissanik saqqummiussisaartuarpugut pingaartuummat aammalu uukkatarinerusariaqarlunakkatta ilagilluinnarmassuk. Isumaqatigiinniarnermi neriuutigeqaarpur pingaartillugu tamanna qaqiligarpur ilanngullugu alloriarfiujumaartoq.

Akilerartarnikkut aqqissuusseqqinneq isumaqatigiissutiginiarneqartoq peqataaffigaarpur aammalu isummagut anngussorpagut neriuutigearpullu sunniuteqartumik nunap inuinit iluaqutaasumik peqataasinnaassalluta.

Utoqqarnut iliuusissamik pilersaarusiorsimaneq qaqilerneqartuarterpoq utoqqarnut pitsanngor-saataasussanik saqqummiussuigaangatta. Utoqqarnut iliuusissamik pilersaarummut tupaallatige-qisatsinnik aningaasalersuisoqarsimannginera uggoreqaarpur ilami Naalakkersuisuusumit nipan-gersarniarneqarlutalusoq oqaaqqissaariffiniartaratta utoqqarnut tunngasunik qaqilerigaangatta pilersaarusioreersimanerminik innersuussilluni.

Sooruna utoqqaat ajunngivissumik pilersaarusiortfigeriarlugit aningaasamut inatsissamut aningaa-sartassai ilanngussorneqarsimanngitsut.

Naleqqamiit piumasaraarpur Naalakkersuisut nassuiaateqarfigissagaatigut soq pilersaarusioriarluni aningaasartassai ilanngorsorneqarsimannginnersut.

Utoqqaat pillugit aqqiissutissat marlunnguit maanna kisimik qailerniarneqarpur aningaasartalernis-saat eqqarsaatigalugu, tassalu utoqqalinersiaqartut taamatullu siusinaartumik ikiorsiissutinik pisartagaqartut aappaasup isertitaat apeqqutaatinnagu pisatagaqalernissaat uani aningaasartalerniar-neqarpoq taamatullu puigortunngortunut siunnersuuteqarnitsinnut Inatsisartut tapersiinerannut ata-tillugu aningaasaliinissaq taakku marlussunnguit pineqarpur.

Utoqqalinersianut Inatsisissatut siunnersuut saqqummiunneqartoq misissuataarnerani takusinnaavarput tamakkiisumik aappariinnut iluaqutaasussaangitsoq taamatullu siusinaartumik soraarnerussutissialinnut tamakkiisumik atuutilertussaangitsoq erserpoq, taamatut Naalackersuisut saqqummiinerat tupaallannartuuvoq, taamatut tupaallannartumik imaqarnera ilutigalugu tamatuma Aningaasaqarnermut ataatsimiititaliami sukumiisumik misissorneqarnissaa innersuupparput.

Naalackersuisut Imminoortarneq pillugu periusissiatik saqqummiuppaat tassungalu tunngatillugu aningaasaliissutaasartut apparneqarnerat tupigusuutigaarput, ilumoorinnaangilarmi periusissamik periusissaq saqqummiuteriarlugu aningaasartuutit appassassut.

Peqqinnisaqarfimmut tunngasumik tupaallaatigeqisatsinnik saqqummiussisoqangilaq akerlianik siunnerfioreersut suliaareersut aningaasartaat eqqaassanngikkaanni. Nakorsat allamiut pillugit immikkoortinneqartut qangaaniilli naleqqamiit qaqilertalerparput qallunaat akuerissutaat atorunnaasasooq sakkortuumik akerlilersorneqartariarluni maannakkut paasineqarluni kiisami atuutilerpoq aatsaat qallunaat nunaanni taamaaliulermata nunatsinni ajornarunnaariaaarporaasit, neriuppugut sineriammi nakorsaqarnissamut iluaqutaasussamik aningaasaliisoqassasooq, taakkumi maannakkut aningaasamut inatsisissami ilanngunneqarsimanngillat taamaallat pissarsiortarnissamut allamiunik atorfinittisarnissamut qulaajaaginnarniarluni inissisimasooqarpasimmat.

Peqqinnisaqarfimmut tunngasumik siorna isumaqatigiinniaratta siffialuttut seeqquluttullu ilungersuutigisimavagut suliarittarnissaat tamannalu iluatissimavarput, taakkulu aningaasat immikkoortinneqarsimasut atorneqarsimanersut ersinngilaq aammalu suliarineqarnissaminnut utaqqisut amerlasoorujussuusut aningaasaliiffigineqaaqqigatik inissinnerat ajuusaarnarpoq ilami inuit anniaateqartut ukiorpassuit utaqqisut ikiorserneqarnissaat aningaasaliiffigisariaqartut Naleqqamiit isumaqarfigigatigu.

Aningaasamut inatsisissamut siunnersuummi akitsuusersuinissaq 110 mio kr. angullugit isertitaqarnerunissaq inuit kaasarfianiit aallernerooqqilerneq Naleqqamiit pakatsissutigingaaratigu oqaatigerissuarput. Nuuk imeq atorunnaarnerani imeruusaatit allallu qillertuusamik pooqartut eqqusorneranni akitsuut atuutiinnarniarneqarpoq tamannalu isertissutaanerunissaa inuit kaasarfiinik aallarnertut Naleqqamiit isigaarput aammalu tupigusuutigaarput ISANI A/S eqqaavilerinermut ikullaavinnik pilersitsinniarneqarneqartunut ingerlasisussatut inisseriarlugu maannakkut

Inatsisartut suliluunniit akuerinngikkaat neriorsorneqareerpoq 10 mio kr. angullugit aningaasali-iffigineqassasoq puuukunik utertitsisarnermut suliaqartussanngorlugu.

Taamatullu toqqissisimaneq qulequtiullugu Naalackersuisutut VAT-mik eqqussiniarlutik misissuiniarlutik nalunaaruteqarput tassalu value added tax tulluuttoortoq oqaaseq atorlugu missuiniarlutik tapiliussami isumaqatigiisummi allapput. Aaqqissuussineq nalinginnaasumik tamanut eqquissamik akitsuusersuineq aaqqissuussinermik taarserneqarsinnaanera misissorneqassasoq oqaatigineqarpoq, taamaaliornikkunngooq nioqqutissat pisiassat akitsuusersugassat isertitaqassutsimut naleqqussarnerusinnaanerat nalilersorneqarsinnaanngorlugu.

Pisiassanik akitsuusersuiniarluni maannakkut siunnerfeqartoqarnera akileraartarnermut isumaqatigiinniarnarit ingerlakkaluarlugit partiit suli isumaqatigiissuteqanngitsut Naalackersuisooqatigiit saqqummiuttaarneqareersunik misissuiniarluni ilassutitut isumaqatigiisummi siunnerfeqareernerat tupinnaqaaq.

Tassa isumaqatigiinniarnermi saqqummiuttaarneqartut akitsuusersuinissat maannakkut suli isumaqatigiittoqanngikkaluartoq Naalackersuisooqatigiit pisiassat akitsuusersornissaanut siunnerfeqarnerat isumaqatigiinniutit naammassinngitsut suli killifeqarnerat imaanngaatsuuvoq.

Periuserineqartoq kusanaaqaaq – sunaana siunnerfigineqartoq sooruna tuluit oqaasii atorlugit pisiassanik akitsuusersuiniarneq eqqunniarneqalersoq. Sunaana misissorneqalersoq kisitsisit pigeriikkatta saniatigut. Qanoruna annertutigisumik Naalackersuisut takorluugaqartut VAT-mik taanagu sooruna qallunaatut taaginnarneqanngittoq moms-imik eqqussinissamik misissuiniarlutik Naalackersuisooqatigiit siunnerfeqartut. VAT value Added tax tassalu moms pisiassanut akitsuut qanoruna annertigisoq takorloorneqartoq, qaallunaat nunaaniittuulli 25 % moms-imik eqqussilertoqarniartoruna imaluunniit qanoruna pilersaaruteqartoq? Isumaqarpunga ammanerusumik periuseqarluni suliniarluni imminut nittarsaakkaanni innuttaasut ilisimatinneqartariaqarput innuttaasut akitsuutinik eqqussiffiginissaanut pilersaarutaalersunut.

Nioqqutissat maannakkut amiilaarnaannartunik akeqalernikuupput ingammik isorliunerusuni inuit inuuniarnnerannut sakkortuumik sunniuteqarpoq aappaagugooq inflation suli ukioq mannamiit sak-

korunerussaaq tassa aningaasat naleerukkiartornerat nioqqutissat akitsorujussuarnikut akitsoqqinnissaat ornipparput. Nioqqutissat taama akisoreertigisut qaavatigut akitsuusersorneqalerpata akit amiilaannarsiinnassapput. Qanoruna annertutigisumik akitsuusersuiniartusi.

Aningaaserivigut tamavimmik sinneqartoortaarujussuarput maannakkulli aalisartut umiatsiaararsortut aningaasanik atorniarsinnaaneratt mattunneqarnikuupput.

Nunatsinni naalackersuinikkut imminut pilersornerulernissarput saqqummiuttaarpaat uumasuuteqarneq nunaateqarnermullu tamanna samminerusoq malunnarpoq ilami taakku annertuumik tapersorneqarput aningaasarpassuarnillu ukiut tamaasa millionerpassuarnik taperneqartarlutillu ajungitsumik periarfissinneqartuarput, kisiannili umiatsiaararsortortagut atugaat atorniarsinnaaneratt aallatigullu soorlulusooq soqutaanngitsutut isigineqarput allaat amerlavallaartut ikilisartariaqartut oqariartortaartoqarpoq ila killiffik imaannaanngitsuvoq.

Umiatsiaararsortut nunatta pinngitsoorsinnaangilai pitsaanerusumik politikkikkullu tapersorneqarnerulernissaat angusariaqalerpoq.

Immikkut ikiorsiisarnissamik aningaasateqarfik upernaq eqqartugarput aningaasanut inatsimmi aningaasartaqanngilaq kinguarsariarlugu misissuisoqariarluni ikiorsiinaveersaarluni ikiornaveersaartariarlugit nipaaruteriarlugit maannakkut aningaasaliisoqaqinnginnera Naleqqamiit ippinnartoqartipparput, neriuppugut isumaqatigiinniarnermi aaqqinneqarumaartoq.

ESU-mut aningaasaliissutaasartut qaffattariaqartut Naleqqamiit isumaqarpugut nunatsinni nunap inui ineriartornermut nutarsaanissamullu peqataalernissaat anguneqarsinnaanngorlugu inissitoqarniassamtt

Aningaasanut inatsisissamut siunnerfiusussat nuna tamakkerlugu ineriartortitsinissaq oqaatiginiaraanni aamma aningaasaliinertai peqataasariaqarput oqaq amigavippoq aamma aningaasaliinikkut sineriammi ineriartornermut assaat sulisariaqarput ila aalisagartai karsimut isaatissutigiinnarunnarlugit aamma aalisarusukkaluartut aalisarnaveersaartikkunnaarlugit periarfissarsioarniartigit pikkorinnerusariaqarpugut, taamaaliorutta sulineriat aalisartorpassuit aalisarnerat inerisarutigu kivitseqataareersut suli aamma annertunerungaartumik kivitseqaasinnaangnortissuagut.